

Prostředky opravné (v právu správním a ústavním).

I. Část všeobecná.

Zákonem ze dne 12. května 1896 č. 101 ř. z. vydaná byla tato doplňující, pokud se týká, obměňující ustanovení co do řízení o právních prostředcích proti rozhodnutím a opatřením úřadů politických: Rekursy (odvolání) proti rozhodnutím a opatřením politických úřadů okresních podati sluší do 14 dní ve všech případech, pro které předepsána není zvláštní rekursní lhůta a pokud proti rozhodnutím a opatřením těm možno k další instanci se odvolati; rekursy (odvolání) proti rozhodnutím a opatřením politických úřadů zemských podati lze za týchž podmínek do 4 neděl počítaje ode dne, který následuje po dni dodání. Rekursy podati lze ústně, písemně nebo telegraficky. Den, kterého podán byl rekurs na poštu neb odevzdán úřadu telegrafnímu, pokládá se rovněž za den podání rekursu. Případně-li poslední den lhůty na neděli nebo svátek, končí lhůta teprve následujícího všedního dne. Stolice odvolací má naléztí o tom, zda rekurs přípustným jest, či zda v čas podán byl. Pokud platné zákony nestanoví výslovně jinak, sluší rekursy podati u onoho úřadu, který v I. stolici rozhodnutí vynesl. Politické okresní a zemské úřady povinny jsou naznačiti výslovně ve svých rozhodnutích a opatřeních, zda-li možno se z nich dále odvolati, a v kladném případě výslovně udati lhůtu rekursní a úřad, u kterého dlužno rekurs podati. Udána-li v rozhodnutí nebo v opatření nesprávně lhůta a rekurs podán v této udané lhůtě, avšak teprve po vypršení správné zákonné lhůty, zrušiti jest rozhodnutí neb opatření v odpor vzaté pro vadné poučení o lhůtě a naříditi, aby vydáno bylo rozhodnutí neb opatření vykazující správné poučení a podléhající novému dalšímu odvolání. Toto ustanovení má obdobně platnost, byl-li nesprávně udán úřad, u kterého má se rekurs podati, nebo nesprávně udáno, zda možno se z rozhodnutí nebo opatření dále odvolati.

II. Opravné prostředky v předních odvětvích správního práva.

1. Žinostenský řád stanoví rozdíl mezi rekursy, které odnášejí se ku provozování živností a oprávnění živnostenskému a mezi rekursy v řízení trestním; při oněch obnáší lhůta 6 neděl. Řádu živnostenskému není známo obmezení pořadu stolic v případě shodných rozhodnutí ve věcech živnostenských (rozh. ze dne 30. března 1882 č. 677). Proti usnesení hromad společenstevních a představenstva společenstevního přísluší stížnost k politickému úřadu (§ 127). Sousedům přísluší v řízení ediktálním při nových živnostenských zařízeních nebo změnách v provozovacím zařízení právo vznéstí námitky (§ 30). Proti rozhodnutí v příčině té vydanému má každá strana právo sobě stěžovati (§ 34). V trestných věcech živnostenských činí rekursní lhůta 14 dní, proti trestnímu nálezu potvrzenému nebo zmírněnému ve II. stolici nepřipouští se další rekurs (§ 150).

2. Zákon horní propůjčuje rekurs (lhůta 30 dní), lhůta rekursní může býti prodloužena úřadem horním toliko v případech zvlášť závažných. Rekursy proti opatřením učiněným k odvrácení nebezpečí pro osoby nebo vlastnictví a proti nařízením vydaným k vyhledání takových okolností, které snadno doznávají změny, nemají odkládacího účinku (§ 231 hor. z.). Vlastník pozemků může vznéstí odpor proti zamýšlenému kutání (§ 18). I expropriace — pokud jí právo horní připouští — jeví se býti právním prostředkem v širším smyslu slova k provedení práv horních (viz čl. Expropriace).

3. Dle vodních zákonů podati jest odvolání proti rozhodnutím politického okresního úřadu k politickému úřadu zemskému, proti rozhodnutím tohoto úřadu jest se odvolati k ministerstvu orby, jestliže však čelí odvolání proti nálezu trestnímu, podati se má k ministerstvu vnitra. Včasné odvolání má odkládací moc. Je-li však nebezpečí v prodlení, může politický úřad — jakkoli odvolání podáno bylo, — povolití opatření nezbytná k odvrácení hrozícího nebezpečí (§§ 94 a 95 zem. vod. zák.). Proti osvobozujícímu nálezu při přestupku zákona o právu vodním nepřísluší soukromému účastníku odvolání, náležejí přestupky zákona o právu vodním k přestupkům stíhaným z úřední povinnosti, při kterýchž trestní řád nepropůjčuje takového odvolacího práva (rozh. min. vnitra ve shodě s min. orby ze dne 6. prosince 1877 č. 15.554 a 14.096).

Právo vodní připouští dále námitky v řízení ediktálním při stavbách vodních (viz čl. Řízení vyzývací v právu vodním), pokud se týká, odpor proti podnikání, které sluší posuzovati dle práva vodního (§ 88 z. z. vod.). O expropriaci v právu vodním viz tento článek.

4. Zákon poplatkový vytýká jakožto opravné prostředky rozklady, stížnosti, rekursy, žádosti za udělení milosti. Lhůta podací činí 30 dní, při pokutách pořádkových 8 dní; rekurs nemá stavící moci. Proti srovnalým rozhodnutím přísluší další právo rekursní ku III. stolici (zák. ze dne 19. března 1876 č. 28 ř. z.).

5. Zákon o úrazovém pojištění připouští odpor proti vyměření pojišťovacího obnosu; odpor takový nemá odkládací účinnosti (§ 23 zák. o úr. poj.).

6. Dle řádů stavebních: Při každém komisionálním projednávání mají sousedé a účastníci právo vznést námitky; tak zejména při parcelacích za účelem schválení dílčího plánu, dále při zkoumání plánu regulačního, při stanovení stavební linie (čáry) a niveau (t. j. výšky příštích novostaveb, přístaveb nebo přestaveb); postupuje-li se obci pozemek v zájmu pospoje, bezpečnosti proti ohni nebo ze zdravotních ohledů, jakož vůbec při všech projektovaných novostavbách, přístavbách nebo přestavbách, k nimž má se udělití konsens stavební. Námitky sluší konečně vznést do preklusivní lhůty proti plánu polohy vystavenému veřejně v obci.

Odvolání nebo rekursy lze vznést:

a) proti vyřízení, jímž rozhodnuto bylo o krocích předcházejících žádosti o stavební konsens (t. zv. přípravné kroky) jako: ustanovení míst stavebních, stavební čáry, niveau, mezi ulice;

b) proti vyřízení o uděleném nebo zamítnutém konsensu stavebním a o provedení schválené stavby (novostavby, přístavby nebo přestavby);

c) proti vyřízení, jimiž ukládají se zvláštní povinnosti majitelům stávajících, zejména pak starých budov a pod.;

d) proti trestním nálezům, které vynesl úřad stavební.

III. Právo ústavní.

Volební řád do říšské rady poskytuje každému oprávněnému voliči dotyčného sboru voličského právo, podati reklamaci proti seznamům voličů dotyčného sboru voličského vyloženým k veřejnému nahlédnutí, budže do nich pojaty byly osoby k volbě neoprávněné, nebo že vynechány byly osoby k volbě oprávněné. Reklamace proti seznamům voličů velkostatku sluší podati u zemského úřadu, proti seznamům voličů měst u představenstva obecního a proti seznamům voličů obcí venkovských u zeměpan-

ského úřadu okresního. Proti rozhodnutím představenstva obecního a proti rozhodnutím okresního hejtmana vynesným o reklamaci lze podati do 3 dní odvolání k místodržiteli; rozhodnutí jeho má v každém případě konečnou platnost. Reklamační a odvolání podané po stanovené lhůtě dlužno jako opožděné zamítnouti. Proti volebnímu právu osoby zanesené v seznamech voličských lze vznést odpor i při jednání volebním. Odpor takovýto lze vznést jen potud, pokud dotyčná osoba neodevzdala svého hlasu a jen potud, tvrdí-li se, že při této osobě od sestavení seznamu voličů odpadla náležitost práva volebního. Volební komise musí přikročiti k rozhodnutí v každém jednotlivém případě prve, než se pokračuje v jednání volebním; proti rozhodnutím těm není rekursu (§§ 25, 26, 36 zák. ze dne 2. dubna 1873 č. 41 ř. z.). Odpor nebo protest proti volbě podati sluší u praesidia poslanecké sněmovny nejdéle do 3 dnů po slavnostním zahájení říšské rady, proti doplňovacím volbám po čas zasedání říšské rady do 14 dnů po volbě; jinak není vzat k nim zřetel (§ 3. ze dne 12. května 1873 č. 94 ř. z.).

Právo petiční jest každému ústavou zaručeno.

2. Volební řády do sněmů zemských vykazují ustanovení obdobná. Představený obce má došlé reklamační do 3 dnů předložiti přímo nadřízenému zemčpanskému úřadu politickému nebo ve městech se zvláštním statutem, vyjímaje hlavní město země, onomu okresnímu hejtmanovi, kterého místodržitel zmocní k vyřizování reklamací. O reklamaci včasné došlé rozhoduje přednosta zemčpanského politického úřadu, jemuž obec přímo jest podřízena, nebo okresní hejtman zmocněný k rozhodnutí o reklamaci, a proti rozhodnutí tomuto lze do 3 dní podati odvolání k místodržiteli. Rozhodnutí místodržitele jest v každém případě závazným majíc platnost konečnou. Reklamační a odvolání podaná po vyšlé lhůtě sluší jako opožděná zamítnouti. Vznese-li kdo před hlasováním odpor proti volebnímu právu některé osoby uvedené v seznamu voličů a tvrdí-li, že při ní již od sdělení seznamů voličů odpadla náležitost práva volebního, rozhodne o tom volební komise ihned a nepřipustíc rekursu.

3. Řád obecní:

a) O stížnostech proti opatřením obecního představenstva v záležitostech samostatné působnosti obce má rozhodovati výbor, kdežto politický úřad rozhoduje o stížnostech proti opatřením obecního představenstva, jimiž stávající zákony porušeny byly nebo vadně jich použito (čl. XVI. zák. ze dne 5. března 1862).

b) Odvolání místo má proti usnesením obecního výboru ve všech záležitostech na obec od státu nepřenesených, kdež pak rozhoduje okresní výbor, a kde není okresních zastupitelstev, zemský výbor (čl. XVIII. zák. ze dne 5. května 1862). Odvolání dlužno podati ve 14denní lhůtě počínající dnem prohlášení usnesení nebo vyrozumění o tom u starosty obce k dalšímu předložení okresnímu výboru (zemskému výboru).

V záležitostech státem přenesených na obec jde odvolání ku politickým úřadům okresním (čl. XVIII. zák. ze dne 5. března 1862).

c) Proti seznamům voličů veřejně v obci vyloženým lze podati v preklusivní lhůtě osmidenní námitky, o nichž rozhoduje zvláštní obecní komise. Odepřena-li žádaná náprava, volno jest odvolati se k politickému úřadu okresnímu. Odvolání musí býti podáno u komise nejdéle do 3 dnů

potom, kdy stalo se vyznění o odmítavém rozhodnutí. Proti nálezu politického úřadu okresního připouští se rekurs k místodržitelství.

4. Zastupitelstva okresní. Místodržitelství rozhoduje o stížnostech proti usnesením okresního zastupitelstva neb okresního výboru, jimiž platné zákony byly porušeny nebo vadně jich použito. O všech jiných odvoláních proti usnesením okresního zastupitelstva a okresního výboru v Čechách rozhoduje zemský výbor (§ 77. zák. ze dne 25. července 1864 č. 27. z. z. o okresních zastupitelstvech v Čechách), podobně i ve Štýrsku (§ 71 zák. ze dne 14. června 1866 č. 19 z. z.), o odvoláních okresní rady a okresního výboru v Haliči (§ 49. zák. ze dne 12. srpna 1866 č. 21 z. z.).

Prostředky opravné (v řízení soudním civilním).

Řízení sporné.

I. Pojem a druhy.

Prostředkem opravným nazýváme každý úkon, jímž se strana dovolává nápravy soudní proti rozhodnutí, které svojí nesprávností formální nebo materiální jí újmu právní působí.

Nesprávnost rozhodnutí v odpor braného spočívá buď:

1. v tom, že soudce nesprávnou subsumpcí materiálu faktického pod předpis zákonný nebo nesprávným použitím výsledků průvodních k závěru materiálně nesprávnému dospěl, nebo

2. v tom, že soudce nevyčerpal celý materiál průvodní nebo faktický, nebo že ať v řízení ať v rozhodnutí jest formální vada, která přesné vyšetření věci a spravedlivé rozhodnutí vylučující zmatečnost působí, nebo konečně

3. v tom, že porušeny byly přísným zachováním pozitivních předpisů o formě, o lhůtách i rocích daných nutné ohledy slušnosti k materiálnímu právu strany.

Dle toho, který z těchto důvodů dovolání se pomoci soudní nutným činí, jsou i různé opravné prostředky připuštěny a to:

ad 1. Vydáno-li rozhodnutí v odpor brané ve formě rozsudku, má místa odvolání (appellace) (§§ 461 a 462 c. ř. s.), a nezpomohlo-li toto ničeho, nebo jeví-li se nesprávným rozhodnutí II. stolice o odvolání, třeba použití revise (dovolání) (§ 502 c. ř. s.).

Proti usnesením, pokud ovšem zákon stížnost vůbec nevyklučuje, jest možný jen rekurs (§ 514 c. ř. s.).

V řízení ve věcech nepatrných (bagatelních) jest odvolání proti rozsudku z důvodu nesprávné submisse vůbec nepřipustno (§ 501 c. ř. s.) a rekurs jest jen v případech § 517 c. ř. s. dovolen.

ad 2. nutno rozlišovati, vešlo-li již rozhodnutí vadou trpící ve právní moc či nikoli. V případě posledním jsou možny tytéž prostředky opravné jako ad 1., a může zejména, pokud rozsudek brán jest v odpor z nějakého důvodu zmatečnosti v § 477 č. 1. až 7. vytknutého i v řízení bagatelním odvolání býti vzneseno. (Revise však z rozhodnutí o odvolání tomtó vydaného jest vyloučena.) (§ 502 odst. 2 c. ř. s.)

Stalo-li se však rozhodnutí nesprávností onou stíženou pravoplatným, lze proti němu vystoupiti, jen jsou-li tu důvody žaloby pro zmatek nebo žaloby o obnovu, totiž účastnil-li se na vydání rozsudku soudce po zákonu vyloučený, nebo nebyla-li v řízení zastoupena strana vůbec, nebo pokud toho třeba, zákonným zástupcem, a jsou tu i ostatní podmínky